

OB 30-LETNICI SLOVENSKEGA DRUŠTVA PEDAGOGOV – 'USTVARJALNOST V UNIVERZITETNEM IZOBRAŽEVANJU' S. DUBOVICKI

Mag. Marjeta Cerar



V jubilejnem letu Slovenskega društva pedagogov (SDP) – ustanovljeno je bilo decembra 1987 v sodelovanju Sekcije za šolsko pedagogiko pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije in Pedagoškega inštituta takratne Univerze Edvarda Kardelja Ljubljana – je na moj naslov prispela knjiga *Kreativnost v sveučilišni nastavi* ('Ustvarjalnost v univerzitetnem izobraževanju'), darilo Pedagoške fakultete Osijek – originalna poteza, ki me je razveseljujoče presenetila, saj knjižno darilo s svojo tematsko aktualnostjo kar kliče k javni predstavitvi. Hkrati praznično oživi naše spominjanje začetkov Slovenskega društva pedagogov pred tridesetimi leti, v okoliščinah, ki so, kljub sicer spremenjenim družbenim razmeram, tudi v današnjem času ponovno aktualne.

Tako kot ob ustanovitvi Slovenskega društva pedagogov se tudi danes vedno znova sprašujemo o kakovosti tako dodiplomskega univerzitetnega kot vseživljenjskega izobraževanja učiteljev, tudi o vedno bolj aktualni pedagoški avtonomiji v vzgojno-izobraževalnem procesu in sistemu, o aktualnem financiranju programov javnih in zasebnih šol, o ustvarjalnosti pedagogov tako pri učenju kot poučevanju.

Pričujoče osiješko darilo je v sedanost vpeto raziskovalno delo dr. S. Dubovicki (2016), ki izpostavlja, prikaže vsebine in metode za ustvarjalni pristop delovanja učiteljev. Zraslo je iz podobnega izhodišča, iz kakršnega je v svoji zasnovi pred tremi desetletji vzniknilo tudi naše SDP: njegova ustanovitev je bila namreč kar najtesneje povezana z opozorili pedagogov in svetovalnih služb za pedagoško avtonomijo, svobodo in ustvarjalnost, za razvoj kakovosti poučevanja in s tem povezano kritiko in kritično evalvacijo v letu 1957 ustanovljene enotne osnovne šole v Sloveniji. V tem času je vznikalo tudi svetovno gibanje za razvoj pedagogike iz šol in v ta gibanja smo vstopali tudi šolski pedagogi.

Naj ob tej priložnosti vsaj kratko opišem začetke SDP, vsebine in razmere, v katerih je pred tridesetimi leti vzniknila potreba šolskih pedagogov v šolah po znanstvenem razvojnem delu, po ustvarjalnosti učiteljev in evalvacijah pouka. Ni naključje, da se je slovenska pedagogika kot znanstve-

na disciplina tedaj že drugo desetletje snovala (Šegula, Pediček, Sagadin) na Pedagoškem inštitutu v okviru Ljubljanske univerze in se tudi z empiričnim delom osvobajala od imperativa le izpolnjevanja navodil "od zgoraj". Po tridesetih letih enotne osnovne šole so se tedaj na pobudo pedagogov in strokovnih ustanov zgodili posveti, kot so *Drugačnost otrok v šoli*, *30-letnica enotne osnovne šole*, *Prehod vrtec – šola* ... Med prvimi mednarodnimi posveti so bile v okrilju SDP pripravljene in realizirane ekskurzije v alternativne šole Italije in Avstrije s ciljem rahljanja tedanje okostenele šole in oblikovanja smernic in stvarnih možnosti za t. i. celostno pedagogiko (Waldorf, Montessori, Šola združenega sveta Devin). Strokovni posveti *Waldorfska šola: prispevek holistične pedagogike in medicine*, *Razvoj šole in ustvarjalna vloga pedagoga* ter mednarodni simpozij *Akcijsko raziskovanje v vzgoji in izobraževanju* so ustvarjali strokovne podlage pedagoški avtonomiji učitelja, odgovornosti za kakovost pouka v vzgojno-izobraževanem sistemu na vseh stopnjah šolanja.

Akcijsko raziskovanje je bila v Sloveniji velika tema SDP in Pedagoškega inštituta, ki je širila ideje povezovanja med teorijo in prakso, samorefleksivnega razvoja prakse, odpiral se je prostor za ustvarjalne učitelje. V ta miselno razrahljani prostor so vstopale ustvarjalne razvojne pobude iz šol. Izšlo je več avtorskih gradiv in lastnih metodik učiteljev. Na srečanju predstavnikov dežel sveta s slovenski-

mi učitelji na Pohorju se je slovensko pedagoško gibanje povezovalo s pedagoškimi gibanji z univerz Avstralije, Avstrije, Anglije in Hrvaške. To so bili po neuspeh zunanjih reformah v Sloveniji (usmerjeno izobraževanje) v začetku osemdesetih let prvi samonikli znanilci osvobajanja pedagogike kot samostojne stroke v sodelovanju z drugimi vedami izpod egalitarnih političnih okvirov, ki so do tedaj oblikovali šolsko pedagogiko. V t. i. razvojni Osiješki model je bilo tedaj vključenih več slovenskih šol, da bi vzele razvoj v lastne roke. Akcijski raziskovalni pristop, torej razvoj iz prakse, je, tudi po zaslugi sodelovanja z Ljubljano, na obeh hrvaških Pedagoških fakultetah, v Zagrebu in Osijeku, postal stalnica in znanilec novega obdobja.

In v tem kontekstu je prijateljska "zgodovinska" vez med 30-letnico našega SDP in aktualnim knjižnim darilom osiješke Pedagoške fakultete, delom dr. Snježane Dubovicki, v katerem je slikovito predstavljen pristop ustvarjalnega dela, kot ga je snoval že takratni osiješki razvojni model.

Naj ob tej priložnosti zapišem kratko predstavitev knjige dr. Snježane Dubovicki *Kreativnost v sveučilišni nastavi* ('Ustvarjalnost v univerzitetnem izobraževanju').

Delo je zasnovano kot svojevrsten učbenik, ki ga lahko uporabijo vsa predmetna področja pedagoškega izobraževanja. Prinaša večplastni in večbarvni pogled z vidika mnogoterih za

vzgojo in izobraževanje zainteresiranih znanosti, največji delež pa pripada teorijam ustvarjalnosti, pedagogiki in didaktiki. Današnji čas globalizacije vsekakor izziva ustvarjalnost v edukaciji (vzgoji in izobraževanju), ki jo v pedagogiki povezujemo s celovitim pojmovanjem osebnosti in razvojem kompetenc (usposobljenosti), potrebnih za delo. Vključenim študentom v projektu je omogočal biti zainteresirano drugačen, v svojih poročilih in rezultatih so pokazali, kako je lahko pouk aktiven in ustvarjalen, ko sledi učiteljevim in učenčevim talentom. Bralci se lahko iz knjige učimo iz ustrezno izbranih teoretičnih pristopov v pogledu na ustvarjalno delovanje človeka, iz opisanih rezultatov, tudi modelov in postopkov za preskušanje višje kakovosti v pedagoški praksi. Kot že rečeno, pričujoče delo idejno izhaja iz razvojnega t. i. Osiješkega modela, pomembnega za takrat tudi vanj vključene slovenske šole, ki so v tedanjih pogojih vzele razvoj v lastne roke, in pri katerem so učitelji sodelovali za razvoj ustvarjalnosti v vseživljenjski edukaciji. Projekt je potekal na Pedagoški fakulteti Osijek pod mentorstvom dr. Ladislava Bognarja in nam v pričujoči knjigi nudi obilje konkretnih primerov, kako razvijati ustvarjalnost pri učenju in poučevanju.

Dr. Milena Ivanuš Grmek s Pedagoške fakultete v Mariboru v oceni knjige *Snježane Dubovicki* zapiše, da je tudi metodološko zanimiva, saj avtorica ne le s faktografskim kopičenjem podatkov, ampak na znanstven in kreativen način raziskuje to pomembno področje. S postmodernim pristopom uravnoteženega kvantitativnega in kvalitativnega pristopa preko kritične teorije in po konstruktivistični metodi preverja nove modele pouka v zagovor enotnosti teorije in prakse.

Knjižno darilo iz Osijeka, *Kreativnost v sveučilišnoj nastavi*, naj nam bo v času, ko je aktivnost našega SDP skoraj usahnila, ponovna spodbuda, ki po zaslugi živahnosti mednarodnih projektov (Erasmus, Comenius), tudi slovenskih gibanj in pobud, ustvarjalne pedagoge v šolski praksi in teoriji lahko povezuje, kajti priča smo velikemu razvoju v vseživljenjskem izobraževanju učiteljev. Naj bo tudi pričujoči zapis o delu dr. S. Dubovicki ena od pobud za znanstveno refleksijo in iniciativnost v pedagoškem delu, za nove miselne smeri, za razmisleke ob tej knjigi.

Delo dr. S. Dubovicki je vsekakor zanimivo, saj v slovenskem šolskem

prostoru zaznavamo velik interes za ustvarjalne pristope, še posebej v univerzitetnem izobraževanju, pri pouku na fakultetah. Gre za avtonomijo, strokovno dostojanstvo in ustvarjalnost učiteljev, za višjo kakovost vzgoje in izobraževanja v refleksiji prepleta med teorijo in prakso, ki jo prinaša tudi ta knjiga. In prav bi bilo, da takšne pobude vsekakor ostajajo opazne in cenjene med pedagogi in pedagoško vedo, v praksi pa nova svežina, da se v šolah učitelji ne pogrezajo ponovno le v birokratskih okvirih. Kajti 'za človeka gre', kot vzklikne v svoji etiki dr. Juhant, ustvarjalnost se lahko rojeva le v posamezniku z zmožnostjo kritične distance, v polju med njegovo svobodo in odgovornostjo.

Naj ob pričujoči predstavitvi dela S. Dubovicki *Kreativnost v sveučilišnoj nastavi* in prazničnem zapisu ob jubilejni, 30. obletnici ustanovitve Slovenskega društva pedagogov izrazim svoj poklon tudi založbi Didakta, katere nastanek je povezan z demokratizacijo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja tudi v pedagogiki, odpiranjem novih smeri, s pedagoškimi premiki v ustvarjalnosti – kar vse je prispevek za krepitev strokovne samozavesti in dostojanstva učiteljev.



Zbornik s strokovnega srečanja, ki ga je v novembru 1989
pripravilo Slovensko društvo pedagogov



Knjižno darilo
Pedagoške fakultete iz Osijeka